

Gir ut bok om naziskuespiller

Det store spørsmålet er om kunstnere har et ansvar. Jeg mener det. Bjørn-Erik Hanssen, forfatter

[JonasSkybakmoen](#), Mobil: 977 23 052

Skuespilleren Kirsten Heiberg døde ensom i 1976. Bak seg hadde hun en spektakulær karriere. Under krigen gjorde hun suksess i Nazi-Tyskland, hvor propagandaminister Joseph Goebbels styrte filmindustrien. Få år etter Hitlers fall ble hun ansatt ved Trøndelag Teater, der teatersjefen hadde blitt skutt av okkupantmakten i 1942.

– Jeg fattet interesse for Kirsten Heiberg da jeg så teatermonologen «Glamour for Goebbels» med Elsa Aanensen i 2008. Jeg stusset litt på fremstillingen. Hva gjorde Heiberg *egentlig* i Tyskland under krigen?, sier forfatter Bjørn-Erik Hanssen.

Hvilke kilder gikk du til?

– Først filmene hun spilte i. De fleste av dem er ikke kommersielt tilgjengelige lenger. Men to av dem er utgitt på dvd i Tyskland. Den ene er en satire over Napoleons-forskere, ikke noe nazipropaganda. Propaganda er derimot «Titanic». I filmen blir Titanic fremstilt som et prosjekt under ledelse av britiske profitører. De har brukt opp kapitalen sin på å bygge skipet og har behov for å øke aksjekursen i selskapet. Derfor skal de sette verdensrekord på en seilas over Atlanterhavet. En tysk offiser om bord advarer mot prosjektet, men blir satt til side.

Hvordan var Kirsten Heibergs forhold til nazismen?

– De tyske filmene fra den tiden må forstås i sin rette kontekst. «Titanic» fremstår som et drama bygd på reelle hendelser, publikum opplevde det ikke som propaganda. Men Goebbels sa det rett ut: Dersom folk oppdager at det er propaganda, så fungerer det ikke. Spørsmålet er om Heiberg forsto det.

Gjorde hun?

– Jeg tror ikke hun var så uskyldig som hun ga uttrykk for etter krigen. Derfor har jeg kartlagt hele hennes historie. For hvor sto hun da hun fikk tilbud om å være med i disse tyske filmene? Hun spilte i «Syndere i sommersonn», en ganske radikal film. Hun befant seg aldri i et politisk vakuum. Historien om henne handler derfor om hele det norske film- og teatermiljøet på 1930-tallet. Mange følte de måtte ta et valg – for Hitler eller for Stalin.

Hun meldte seg aldri inn i det tyske nazipartiet. Men hvor sto hun?

– Hun var ikke medlem, men det sier lite. Mannen hennes Franz Grothe var derimot partimedlem fra 1933. Som musiker og komponist ble han en viktig person i tysk populærkultur under krigen. Ekteparet ble sugd inn i samfunnets toppsjikt, de satt i møter med Goebbels. Flere av nazitoppene hadde jo også kunstneriske ambisjoner, Goebbels som forfatter, Hitler som maler.

Hvordan fikk Heiberg jobb ved Trøndelag Teater etter krigen?

– De fleste tyske skuespillere hevdet etter krigen at de hadde vært motstandere av nazismen. Kirsten ble innkalt til de-nazifisering, forhørt av engelskmenn eller amerikanere. Hun fikk yrkesforbud i to år, men klarte å bygge en ny plattform. Victor Huseby, som hadde vært økonomisjef under Trøndelag Teaters henrettede sjef Henry Gleditsch, tok Heiberg inn i staben. Han kjente historien til Gleditsch, men hadde neppe sett Heibergs filmer fra Nazi-Tyskland.

Hvorfor er historien om Heiberg relevant i 2014?

– Den handler om hvordan en skuespiller blir sugd opp av et system som tilbyr gull og grønne skoger, men som har helt uhyrlige politiske målsettinger. Det store spørsmålet er om kunstnere har et ansvar. Jeg mener det.

Hvem vil du framsnakke?

– Christian Falch, som er produsent for en Heiberg-film vi også jobber med. Han er en kreativ person med et utrolig nettverk.

Hvor lenge har du jobbet med dette stoffet?

– Fire–fem år. Parallelt med bok og filmmanuskript har jeg også skrevet en teatermonolog. Den foregår i teatergarderoben, hvor Kirsten Heiberg forbereder seg til å spille moren til Anne Frank.

Oi, moren til Anne Frank?

– Ja. Det gjorde hun også i virkeligheten. Men mer enn det vil jeg ikke røpe nå!